

den Grad vilde udsuge Landets Kræfter, at disse vilde være aldeles udtømte, naar Faren indtraadte, og hele denne Betragtning kom naturligt til Orde med afgørende Kraft indenfor Rigsraadet. "Det sørgelige i Stillingen blev da, „at man enten havde Udsigt til at lave en Hær, som, naar det gjaldt, ingen Hær vilde være, eller til at sidde inde med ret krigsvante Tropper, der vilde udsuge Landet og maaske til sidst løbe fra hinanden af Mangel paa Løn." Se, dette var blandt de rigtige og væsentlige Aarsager til, at vor Krigsmagt den Gang i den snart kommende Krig viste sig saa underlegen, og disse Aarsager hidrørte aldeles ikke fra Adelen.

At Adelen holdt igen, naar man forlangte Penge, er ganske rigtigt, men det var ikke mere end dens Pligt. Den bevilgede meget, men den holdt igen overfor de store Forlangender; det gjorde den, fordi det var dens Opgave efter dens daværende Stilling som Rigsrepræsentation; det var ganske vist ikke en demokratisk Repræsentation, men en lovlig Repræsentation. Men dertil kom desuden, at Adelen var for Fredens Opretholdelse. Naar det ærede Medlem for Københavns 2den Valgkreds citerede, at der var tilvejebragt en Stemning for Krigen, da siger jeg: Hvorfor var den Stemning tilvejebragt? I denne Henseende tager jeg mig den Frihed at henvise til et Citat af den samme Forfatter, Meidell, som jeg nys nævnte. Han siger: „Da Karl Gustav angreb Polen, hidsede ikke blot dette Lands Konge, men den tyske Kejsler, Moskwas Storfyrste, Brandenburgs Kurfyrste og de hollandske Generalstater Danmark til et Angreb paa Sverige, for hvilken Vennetjeneste man lovede det baade Bremen og Halland tilbage og andre Herligheder i Tilgift. *Kongen og det Parti, som efterhaanden var vokset op om Tronen*, greb om disse glimrende Løfter og smigrende Opfordringer . . . . *For Rigsraadet maatte derimod en saadan Angrebskrig staa noget nær som Vanvid.*“ Dette var Forholdet, og det er ikke alene den moderne Opfattelse, jeg der nævner. Jeg kan nævne samtidige Vidnesbyrd, som have den allerstørste Vægt, fra Indberetninger, som i hine Dage ere gjorte af den svenske Ministerresident Magnus Dureel. Han skriver under den 11. April 1657 til sin Regering angaaende de Rustninger, som man da var i Færd med: „Man hører alt, at Adelen ikke er tilfreds med, at denne Armatur skulde sigte til nogen Offension,“ altsaa Adelen var ikke tilfreds med, at denne Rust-

ning skulde føre til nogen Angrebsvirksomhed. Han siger fremdeles i Indberetning af 15. April 1657: „Man mærker, ... at de fleste ønske Fred.“

Han skriver fremdeles, efter at han senere nærmere har omtalt Rustningerne under, 24. Maj 1657: „Dette Væsen i Danmark drives fornemmeligen af Kongen og dem, der dependere af ham“ — dem, som ere afhængige af ham. Dette viser tydeligt, hvad jeg har sagt, at Krigen var ikke Adelen Krig, men Kongens Krig.

Men Krigens sørgelige Udfald benyttedes af Kongen til at gøre det af med Adelen Magt. Der foreligger endogsaa meget interessante og, man kan sige, meget graverende Oplysninger om, at det ikke var udenfor Kongens Hensigt netop at benytte Krigen til at komme Adelen til Livs. Derom skriver den samme indsigtfulde Diplomat, som da var ansat ved det danske Hof, under 11. April 1657: „Mig berettes, at Adelen i Almindelighed skal være mod disse Consilia“ — efter Sammenhængen: disse Krigsplaner — „og imod Armatur til Offension, og at causa regis“ — det kan oversættes ved Kongens Sag, men ogsaa ved de Bevæggrunde, som ledede Kongen — „skal spille herunder, nemlig ved denne Lejlighed at skaffe sig under og ved Krigen større Autoritet hos Adelen“. Paa samme Maade skriver han i en senere Indberetning under 13. Maj 1757: „Jeg er ogsaa vis paa, at Hofmesteren, der er en fremmed her i Landet og af tysk Slægt, søger herunder Kongens Interesse, at denne maatte faa friere Hænder hos Adelen“. Dette stemmer ganske med, hvad der fra dansk Kilde findes opbevaret i Suhms Nye Samlinger, III Del, Side 228, hvor der er Vidnesbyrd om, at Kongen en Dag, da han havde drukket temmelig meget, havde ladet Ytringer falde om, at han vilde benytte Forholdene til at gøre det af med Adelen. Det, som skete, var, at et længe forberedt Statskup blev udført, den Gang Tiderne blev onde og følgerig gunstige for Gennemførelse af et Statskup.

Aarsagen til, at Adelen tabte, var selvfølgelig nogen Fejl hos Adelen. Det var den Fejl, at den ikke havde Blik for, i alt Fald ikke tilstrækkeligt Blik for, at Tiden krævede en Demokratisering af Forfatningen, vor gamle Rigsforfatning, som Rækken af Haandfæstninger udgjorde; der krævedes en Folkeliggørelse deraf, det havde den ikke tilstrækkeligt Blik for. Jeg siger: ikke tilstrækkeligt, thi der var Mænd, som havde det. Der var en Mand som Gunde Rosenkrantz, der indgav Forslag om Reformen deri, den samme